

ГЛАВА 87 ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА НА СПАДКУВАННЯ

Стаття 1268. Прийняття спадщини

- 1. Спадкоємець за заповітом чи за законом має право прийняти спадщину або не прийняти її.**
 - 2. Не допускається прийняття спадщини з умовою чи із застереженням.**
 - 3. Спадкоємець, який постійно проживав разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини, вважається таким, що прийняв спадщину, якщо протягом строку, встановленого статтею 1270 цього Кодексу, він не заявив про відмову від неї.**
 - 4. Малолітня, неповнолітня, недієздатна особа, а також особа, цивільна дієздатність якої обмежена, вважаються такими, що прийняли спадщину, крім випадків, установлених частинами другою — четвертою статті 1273 цього Кодексу.**
 - 5. Незалежно від часу прийняття спадщини вона належить спадкоємцеві з часу відкриття спадщини.**
-
- 1. Наявність права на спадщину не пов'язується з будь-якими обов'язками спадкоємця. Тому спадкоємець як за заповітом, так і за законом на свій розсуд може прийняти або не**

прийняти спадщину. Прийняття спадщини має бути безумовним і беззастережним.

2. Спадкоємець, який постійно проживав разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини, для прийняття спадщини не повинен вчиняти будь-який правочин. Його бездіяльність (якщо він не заявив про відмову від спадщини впродовж строків, установлених ст. 1270 ЦК) є юридичним фактом, що свідчить про прийняття ним спадщини. Вважаються такими, що прийняли спадщину, малолітні, неповнолітні і недієздатні особи, що є спадкоємцями за законом або за заповітом, крім випадків, коли зроблена заява про відмову від спадкування в порядку, встановленому ч. 2 — 4 ст. 1273 ЦК.

3. Частина 5 ст. 1268 ЦК є підставою для висновку про те, що права та обов'язки, що складають спадщину, переходять до спадкоємців з часу відкриття спадщини. Права та обов'язки, які існували до цього, переходять у порядку спадкування. Права та обов'язки, що виникли після цього в порядку розвитку прав та обов'язків, що складають спадщину, після відкриття спадщини, є правами й обов'язками спадкоємців, які прийняли спадщину.

Стаття 1269. Подання заяви про прийняття спадщини

1. Спадкоємець, який бажає прийняти спадщину, але на час відкриття спадщини не проживав постійно із спадкодавцем, має подати до нотаріальної контори заяву про прийняття спадщини.

2. Заява про прийняття спадщини подається спадкоємцем особисто.

3. Особа, яка досягла чотирнадцяти років, має право подати заяву про прийняття спадщини без згоди своїх батьків або піклувальника.

4. Заяву про прийняття спадщини від імені малолітньої, недієздатної особи пої дають її батьки (усиновлювачі), опікун.

5. Особа, яка подала заяву про прийняття спадщини, може відкликати її протягом строку, встановленого для прийняття спадщини.

1. Спадкоємці, які не проживали постійно разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини, для здійснення права на спадкування мають подати заяву про прийняття спадщини до нотаріуса за місцем відкриття спадщини впродовж строків, установлених ст. 1270 ЦК. Упродовж цього самого строку заява про прийняття спадщини може бути відкликана.

2. Заява про прийняття спадщини подається особисто. Це стосується і осіб, які досягли чотирнадцяти років, які мають право подати таку заяву без згоди батьків чи піклувальника. Від імені малолітніх осіб, які є спадкоємцями, заяву про прийняття спадщини подають батьки, усиновлювачі, опікун.

Стаття 1270. Строки для прийняття спадщини

1. Для прийняття спадщини встановлюється строк у шість місяців, який починається з часу відкриття спадщини.

2. Якщо виникнення у особи права на спадкування залежить від неприйняття спадщини або відмови від її прийняття іншими спадкоємцями, строк для прийняття

нею спадщини встановлюється у три місяці з моменту неприйняття іншими спадкоємцями спадщини або відмови від її прийняття.

Якщо строк, що залишився, менший як три місяці, він продовжується до трьох місяців.

1. Строк для прийняття спадщини встановлений тривалістю шість місяців. Він обчислюється з дня відкриття спадщини. Якщо право на спадкування у особи виникає в результаті неприйняття спадщини або відмови від неї, строк для прийняття спадщини починає перебіг з дня відмови від спадщини чи неприйняття спадщини. При цьому день відмови визначається за днем подання до нотаріальної контори за місцем відкриття спадщини заяви про відмову від спадщини. Днем неприйняття спадщини є останній день строку для прийняття спадщини (для подання до нотаріальної контори заяви про прийняття спадщини). У разі виникнення права на спадкування внаслідок неприйняття спадщини або відмови від неї інших спадкоємців, строк для прийняття спадщини встановлений тривалістю три місяці. У цьому разі строк для прийняття спадщини може закінчуватися як задовго до спливу зазначеного шестимісячного строку (якщо відмову від спадщини заявлено впродовж короткого проміжку часу після відкриття спадщини), так і значно пізніше (якщо відмову від спадщини заявлено наприкінці шестимісячного строку або якщо право на спадкування виникло в результаті неприйняття спадщини впродовж шестимісячного строку).

Стаття 1271. Прийняття заповідального відказу

1. Якщо протягом шести місяців з часу відкриття спадщини відказоодержувач не відмовився від заповідального відказу, вважається, що він його прийняв.

1. Щодо заповідального відказу передбачений тільки пасивний спосіб прийняття спадщини: якщо відказоодержувач упродовж шести місяців з дня відкриття спадщини не відмовився від заповідального відказу, він вважається таким, що прийняв заповідальний

відказ.

Стаття 1272. Наслідки пропущення строку для прийняття спадщини

1. Якщо спадкоємець протягом строку, встановленого статтею 1270 цього Кодексу, не подав заяву про прийняття спадщини, він вважається таким, що не прийняв її.

2. За письмовою згодою спадкоємців, які прийняли спадщину, спадкоємець, який пропустив строк для прийняття спадщини, може подати заяву про прийняття спадщини до нотаріальної контори за місцем відкриття спадщини.

3. За позовом спадкоємця, який пропустив строк для прийняття спадщини з поважної причини, суд може визначити йому додатковий строк, достатній для подання ним заяви про прийняття спадщини.

1. Строки, встановлені ст. 1270 ЦК для прийняття спадщини, належать до категорії обмежувальних (преклюзивних, присічних). Їх сплив припиняє право на прийняття спадщини. Проте спадкоємець, який пропустив строк для прийняття спадщини, за наявності письмової згоди спадкоємців, які прийняли спадщину, вправі подати до нотаріальної контори (нотаріуса) за місцем відкриття спадщини заяву про прийняття спадщини і після спливу строку для прийняття спадщини (ст. 1270 ЦК).

2. Спадкоємець, який пропустив строк для прийняття спадщини, може звернутись до суду з позовом про визначення йому додаткового строку для прийняття спадщини, достатнього для подання такої заяви. Такий позов підлягає задоволенню, якщо позивач надасть докази наявності поважних причин пропуску строку для прийняття спадщини. Поважними при цьому слід визнавати такі причини, які з огляду на моральні норми суспільства виправдовують поведінку спадкоємця, який пропустив строк для прийняття

спадщини. Один спадкоємець звернувся з позовом про визначення додаткового строку для прийняття спадщини через два роки після відкриття спадщини. Спадкоємець (син померлого) як на поважну причину пропуску строку для прийняття спадщини посилався на відсутність відомостей про смерть батька. Суд відмовив у позові, оскільки моральні норми суспільства не виправдовують поведінку сина, який упродовж більше двох років не цікавився здоров'ям та умовами життя батька, а коли батько помер, відсутність відомостей про смерть батька просив визнати поважною причиною пропуску строку для прийняття спадщини.

Стаття 1273. Право на відмову від прийняття спадщини

- 1. Спадкоємець за заповітом або за законом може відмовитися від прийняття спадщини протягом строку, встановленого статтею 1270 цього Кодексу. Заява про відмову від прийняття спадщини подається до нотаріальної контори за місцем відкриття спадщини.**
- 2. Фізична особа, цивільна дієздатність якої обмежена, може відмовитися від прийняття спадщини за згодою піклувальника і органу опіки та піклування.**
- 3. Неповнолітня особа віком від чотирнадцяти до вісімнадцяти років може відмовитися від прийняття спадщини за згодою батьків (усиновлювачів), піклувальника і органу опіки та піклування.**
- 4. Батьки (усиновлювачі), опікун можуть відмовитися від прийняття спадщини, належної малолітній, недієздатній особі, лише з дозволу органу опіки та піклування.**

5. Відмова від прийняття спадщини є безумовною і беззастережною.

6. Відмова від прийняття спадщини може бути відкликана протягом строку, встановленого для її прийняття.

1. Право спадкоємця на відмову від прийняття спадщини реалізується впродовж строків, установлених ст. 1270 ЦК, шляхом подання заяви до нотаріальної контори (нотаріуса) за місцем відкриття спадщини. Як і прийняття спадщини, відмова від спадщини має бути безумовною і беззастережною.

2. Установлено спеціальний порядок відмови від прийняття спадщини для таких категорій спадкоємців: 1) особи, цивільна дієздатність яких обмежена (ст. 36 ЦК), можуть відмовитись від прийняття спадщини за наявності згоди піклувальника та органу опіки та піклування; 2) неповнолітні віком від чотирнадцяти до вісімнадцяти років вправі відмовитись від прийняття спадщини за згодою батьків (усиновлювачів), піклувальника й органу опіки та піклування; 3) батьки (усиновлювачі), опікун мало-літньої або недієздатної особи вправі відмовитись від спадщини, право на яку належить такій особі, лише з дозволу органу опіки та піклування.

Слід звернути увагу на те, що слово «лише» вживається тільки в ч. 4 ст. 1273 ЦК. У ч. 2 та 3 цієї статті таке слово не вживається. Це свідчить про невисокий рівень за-конотворчої техніки. Його вживання необхідне тоді, коли правотворчий орган надає однакової юридичної сили правилу, що сформульоване в акті цивільного законодавства прямо, і правилу, яке непрямо впливає із відповідного положення такого акта та виявляється висновком від протилежного. Тому слово «лише» можна було включити до змісту правил, що викладаються в ч. 2, 3, 4 ст. 1273 ЦК. Але його можна було і не включити до змісту цих правил, оскільки більш загальних правил стосовно диспозицій норм, сформульованих у ч. 2, 3, 4 ст. 1273 ЦК, не існує. Тому правила, що непрямо впливають із ч. 2 і 3 цієї статті, мають таку саму юридичну силу, як і правила, що сформульовані тут прямо. Отже, законодавець для досягнення більшої якості та однаковості тексту законодавчого акта мав або включити слово «лише» до ч. 2 і 3 ст. 1273, або виключити це слово із ч. 4 ст. 1273 ЦК.

Стаття 1274. Право на відмову від прийняття спадщини на користь іншої особи

- 1. Спадкоємець за заповітом має право відмовитися від прийняття спадщини на користь іншого спадкоємця за заповітом.**

- 2. Спадкоємець за законом має право відмовитися від прийняття спадщини на користь будь-кого із спадкоємців за законом незалежно від черги.**

- 3. Спадкоємець має право відмовитися від частки у спадщині спадкоємця, який відмовився від спадщини на його користь.**

- 4. Якщо заповідач підпризначив спадкоємця, особа, на ім'я якої складений заповіт, може відмовитися від спадщини лише на користь особи, яка є підпризначеним спадкоємцем.**

- 5. Відмова від прийняття спадщини може бути визнана судом недійсною з підстав, установлених статтями 225, 229 — 231 і 233 цього Кодексу.**

1. Ця стаття формулює правила про відмову спадкоємців від прийняття спадщини на користь іншої особи. Як спеціальні, ці правила підлягають переважному застосуванню перед положенням ч. 5 ст. 1273 ЦК, відповідно до якого відмова від прийняття спадщини має бути безумовною і беззастережною: все-таки відмова від спадщини може містити застереження про те, на користь якої особи спадкоємець відмовляється від прийняття спадщини. До відмови від прийняття спадщини на користь іншої особи застосовуються загальні правила ст. 1273 ЦК про порядок відмови від прийняття спадщини.

2. Особа, на користь якої складено заповіт, в якому зазначається на підпризначення спадкоємця, може відмовитись від спадщини лише на користь особи, яка є під-призначеним спадкоємцем. Тобто за наявності підпризначеного спадкоємця відмова спадкоємця за заповітом від прийняття спадщини без визначення особи, на користь якої здійснена відмова, і з визначенням такої особи тягне однакові правові наслідки.

Щоправда, вони встановлені різними положеннями Цивільного кодексу: в першому випадку — ст. 1244 ЦК, а в другому — ч. 4 ст. 1274 ЦК.

3. Частина 1 ст. 1274 ЦК обмежує право спадкоємців за заповітом на відмову від спадщини на користь іншої особи: такою особою може бути тільки інший спадкоємець за заповітом. У свою чергу, і спадкоємець за законом може відмовитися від прийняття спадщини лише на користь іншого спадкоємця за законом, причому незалежно від черги.

4. Частина 5 ст. 1274 ЦК викликає інтерес її співвідношенням із загальними правилами про недійсність правочинів. Перш за все слід звернути увагу на те, що тут уста-новлюється можливість визнання судом відмови від спадщини недійсною на підставі певних статей Цивільного кодексу. Але при цьому не зазначається про можливість визнання відмови недійсною «лише» на підставі статей, які перелічені в ч. 5 ст. 1274 ЦК. За відсутності такого зазначення слід зробити висновок про те, що ч. 5 ст. 1274 ЦК прямо формулює правило про підстави недійсності відмови від прийняття спадщини, але із цього правила не випливає неможливість визнання такої відмови судом недійсною з інших підстав. Зокрема, порушення обмежень щодо кола осіб, на користь яких можлива відмова від спадщини, які (обмеження) встановлені ч. 1, 2 ст. 1274 ЦК, є підставою для визнання відмови недійсною на підставі ч. 1 ст. 203 і ч. 1 ст. 215 ЦК. Інший варіант — вважати в таких випадках недійсною відмову від прийняття спадщини лише в частині визначення особи, на користь якої здійснюється відмова, — не відповідав би ст. 217 ЦК (частина правочину може бути визнана недійсною, якщо можна припустити, що правочин був би вчинений і без включення до нього недійсної частини). А головне — цей варіант також передбачає застосування ч. 1, 2 ст. 1274, ч. 1 ст. 203, ч. 1 ст. 215 ЦК.

Стаття 1275. Правові наслідки відмови від прийняття спадщини

- 1. Якщо від прийняття спадщини відмовився один із спадкоємців за заповітом, частка у спадщині, яку він мав право прийняти, переходить до інших спадкоємців за заповітом і розподіляється між ними порівну.**

- 2. Якщо від прийняття спадщини відмовився один із спадкоємців за законом з тієї черги, яка має право на спадкування, частка у спадщині, яку він мав право прийняти, переходить до інших спадкоємців за законом тієї ж черги і розподіляється між ними порівну.**

- 3. Положення цієї статті не застосовуються, якщо спадкоємець відмовився від прийняття спадщини на користь іншого спадкоємця, а також коли заповідач підпризначив іншого спадкоємця.**

- 4. Якщо на спадкоємця за заповітом, який відмовився від прийняття спадщини, було покладено заповідальний відказ, обов'язок за заповідальним відказом переходить до інших спадкоємців за заповітом, які прийняли спадщину, і розподіляється між ними порівну.**

- 5. Відмова спадкоємця за заповітом від прийняття спадщини не позбавляє його права на спадкування за законом.**

1. Стаття 1275 ЦК встановлює порядок розподілу спадщини, від якої спадкоємець відмовився, якщо така відмова не супроводжувалась визначенням особи, на користь якої здійснена відмова.

2. Відмова спадкоємця за заповітом від прийняття спадщини тягне за собою розподіл частки у спадщині, яку він мав право прийняти, між іншими спадкоємцями за заповітом. Цей розподіл здійснюється порівну. Якщо спадкоємець за заповітом, який відмовився від прийняття спадщини, є єдиним спадкоємцем за заповітом, або якщо всі спадкоємці за

заповітом відмовились від прийняття спадщини, вся спадщина спадкується за законом (ч. 2 ст. 1223 ЦК). Ці правила застосовуються, якщо заповідач не підпризначив спадкоємця за заповітом.

3. У разі відмови спадкоємця за законом від прийняття спадщини частка у спадщині, яку він мав право прийняти, переходить до інших спадкоємців тієї самої черги і розподіляється між ними порівну. Це правило не застосовується до випадків, коли відмова від прийняття спадщини здійснена на користь певної особи відповідно до ст. 1274 ЦК.

4. Обов'язки за заповідальним відказом, які спочатку мали бути покладені на спадкоємця за заповітом, який відмовився від прийняття спадщини, розподіляються порівну між спадкоємцями за заповітом, які прийняли спадщину. У разі відмови від прийняття спадщини з боку всіх спадкоємців за заповітом право на спадкування переходить до спадкоємців за законом, але до них не можуть перейти обов'язки, що входять до змісту заповідального відказу.

Стаття 1276. Перехід права на прийняття спадщини

1. Якщо спадкоємець за заповітом або за законом помер після відкриття спадщини і не встиг її прийняти, право на прийняття належної йому частки спадщини, крім права на прийняття обов'язкової частки у спадщині, переходить до його спадкоємців (спадкова трансмісія).

Право на прийняття спадщини у цьому випадку здійснюється на загальних підставах протягом строку, що залишився. Якщо строк, що залишився, менший як три місяці, він продовжується до трьох місяців.

1. Перехід права на прийняття спадщини від особи, яка мала право прийняти спадщину, але не здійснила цього внаслідок смерті, що настала до спливу строку для прийняття спадщини, визначається у ст. 1276 ЦК терміном «спадкова трансмісія». У порядку спадкової трансмісії право на прийняття спадщини переходить до спадкоємців особи, яка не встигла прийняти спадщину внаслідок смерті.

2. Прийняття спадщини в порядку спадкової трансмісії має здійснюватися в межах строків на прийняття спадщини, встановлених ст. 1270 ЦК. Якщо строк для прийняття спадщини в порядку спадкової трансмісії виявиться меншим трьох місяців, він про-довжується до трьох місяців.

Стаття 1277. Відумерлість спадщини

1. У разі відсутності спадкоємців за заповітом і за законом, усунення їх від права на спадкування, неприйняття ними спадщини, а також відмови від її прийняття суд визнає спадщину відумерлою за заявою відповідного органу місцевого самоврядування за місцем відкриття спадщини.

2. Заява про визнання спадщини відумерлою подається після спливу одного року з часу відкриття спадщини.

3. Спадщина, визнана судом відумерлою, переходить у власність територіальної громади за місцем відкриття спадщини.

4. Територіальна громада, яка стала власником відумерлого майна, зобов'язана задовольнити вимоги кредиторів спадкодавця, що заявлені відповідно до статті 1231 цього Кодексу.

5. Спадщина, не прийнята спадкоємцями, охороняється до визнання її відумерлою відповідно до статті 1283 цього Кодексу.

1. Спадщина визнається відумерлою судом. Підставою для визнання спадщини відумерлою є відсутність спадкоємців (як за заповітом, так і за законом), усунення спадкоємців від права спадкування (ст. 1224 ЦК), неприйняття спадкоємцями спадщини (ч. 1 ст. 1272 ЦК), відмова спадкоємців від прийняття спадщини (ст. 1273 ЦК).

2. Право звернення до суду з позовом про визнання спадщини відумерлою належить органу місцевого самоврядування за місцем відкриття спадщини. Цей орган звертається до суду із заявою про визнання спадщини відумерлою відповідно до ст. 274, 275 ЦПК.

3. Позовна заява про визнання спадщини відумерлою може бути подана не раніше спливу одного року з дня відкриття спадщини.

4. Перехід відумерлої спадщини у власність територіальної громади не є спадкуванням. Це спеціальна правова конструкція, встановлена законом. Проте територіальна громада, у власність якої перейшло відповідне майно, зобов'язана виконати ті обов'язки, які відповідно до ст. 1231 ЦК входять до складу спадщини. Посилання у ч. 4 ст. 1277 ЦК на ст. 1231 ЦК є невдалим. Хиби цього законодавчого положення можна подолати за допомогою висновку ступеню: якщо на територіальну громаду по-кладається задоволення додаткових вимог кредиторів, то тим більше територіальна громада повинна задовольнити вимрги, які належать до категорії основних. До визнання спадщини відумерлою її охорона здійснюється відповідно до загальних правил ст. 1283 ЦК.

Стаття 1278. Поділ спадщини між спадкоємцями

1. Частки кожного спадкоємця у спадщині є рівними, якщо спадкодавець у заповіті і сам не розподілив спадщину між ними.

2. Кожен із спадкоємців має право на виділ його частки в натурі.

1. Частки спадкоємців у спадщині є рівними. Принцип рівності може бути порушений заповітом. Цей принцип порушується також правом на обов'язкову частку у спадщині (ст. 1241 ЦК).

2. Право на виділ частки із спадщини в натурі реалізується з урахуванням ч. 2 ст. 364 ЦК.

Стаття 1279. Переважне право окремих спадкоємців на виділ їм спадкового майна в натурі

1. Спадкоємці, які протягом не менш як одного року до часу відкриття спадщини проживали разом із спадкодавцем однією сім'єю, мають переважне право перед іншими спадкоємцями на виділ їм у натурі предметів звичайної домашньої обстановки та вжитку в розмірі частки у спадщині, яка їм належить.

2. Спадкоємці, які разом із спадкодавцем були співвласниками майна, мають переважне право перед іншими спадкоємцями на виділ їм у натурі цього майна, у межах

їхньої частки у спадщині, якщо це не порушує інтересів інших спадкоємців, що мають істотне значення.

1. Відповідно до ч. 2 ст. 1278 ЦК кожен із спадкоємців має право на виділ його частки в натурі. Переважне право перед іншими спадкоємцями на виділ в натурі предметів звичайної домашньої обстановки і вжитку в межах вартості частки у спадщині мають спадкоємці, які впродовж не менш як одного року до часу відкриття спадщини проживали разом із спадкодавцем однією сім'єю.

2. Переважне право на виділ в натурі майна, що знаходилось у спільній власності спадкодавця та одного або кількох спадкоємців, має той спадкоємець (ті спадкоємці), який був співвласником цього майна. Це переважне право також здійснюється в межах частки у спадщині. Умовою реалізації права є також непорушення таким виділом інтересів інших спадкоємців, які (інтереси) мають істотне значення.

3. Надання переважного права на спадкування предметів звичайної домашньої обстановки та вжитку не впливає на включення цього майна до складу спадщини та врахування його при визначенні часток спадкоємців у спадщині, в тому числі і обов'язкової частки у спадщині.

Стаття 1280. Перерозподіл спадщини

1. Якщо після спливу строку для прийняття спадщини і після розподілу її між спадкоємцями спадщину прийняли інші спадкоємці (частини друга і третя статті 1272 цього Кодексу), вона підлягає перерозподілу між ними.

Такі спадкоємці мають право вимагати передання їм у натурі частини майна, яке збереглося, або сплати грошової компенсації.

2. Якщо майно, на яке претендує спадкоємець, що пропустив строк для прийняття спадщини, перейшло як відумерле до територіальної громади і збереглося, спадкоємець має право вимагати його передання в натурі. У разі його продажу спадкоємець має право на грошову компенсацію.

1. Перерозподіл спадщини — це поняття, що стосується спадщини, яка уже розподілена між спадкоємцями в натурі. Після прийняття спадкоємцями спадщини та її розподілу суд може надати спадкоємцям, які своєчасно не прийняли спадщину, додатковий строк для прийняття спадщини. Якщо спадщина такими спадкоємцями прийнята впродовж цього додаткового строку, раніше розподілена спадщина підлягає перерозподілу. Якщо майно, що входить до складу спадщини та було розподілене між спадкоємцями, збереглося в натурі, спадкоємці, яким було надано додатковий строк для прийняття спадщини, вправі вимагати передання їм у натурі цього майна. Замість цього вони вправі вимагати сплати на їх користь грошової компенсації. Таку саму вимогу спадкоємець, який пропустив строк для прийняття спадщини та якому було надано додатковий строк, може поставити до територіальної громади, до якої спадкове майно перейшло за рішенням суду як відумерле.

2. Правила про перерозподіл спадщини слід за аналогією застосовувати до випадків визнання заповіту повністю або частково недійсним, визнання недійсною відмови від прийняття спадщини (ст. 1274 ЦК), визнання недійсною угоди про зміну розміру часток у спадщині (ст. 1267 ЦК).

Стаття 1281. Пред'явлення кредитором спадкодавця вимог до спадкоємців

1. Спадкоємці зобов'язані повідомити кредитора спадкодавця про відкриття спадщини, якщо їм відомо про його борги.

2. Кредиторів спадкодавця належить протягом шести місяців від дня, коли він дізнався або міг дізнатися про відкриття спадщини, пред'явити свої вимоги до спадкоємців, які прийняли спадщину, незалежно від настання строку вимоги.

3. Якщо кредитор спадкодавця не знав і не міг знати про відкриття спадщини, він має право пред'явити свої вимоги до спадкоємців, які прийняли спадщину, протягом одного року від настання строку вимоги.

4. Кредитор спадкодавця, який не пред'явив вимоги до спадкоємців, що прийняли спадщину, у строки, встановлені частинами другою і третьою цієї статті, позбавляється права вимоги.

1. Стаття 1281 ЦК встановлює строки пред'явлення кредитором спадкодавця вимог до спадкоємців. Ці строки є обмежувальними (присічними, преклюзивними). Їх пропуск припиняє відповідні права кредиторів. Ці строки не призупиняються, не перериваються і не поновлюються.

2. Строк для пред'явлення кредитором спадкодавця вимог до спадкоємців устанавлений тривалістю шість місяців. Цей строк обчислюється з дня, коли кредитор дізнався чи міг дізнатися про відкриття спадщини. Шестимісячний строк обчислюється із зазначеного дня, хоча строк пред'явлення кредитором вимоги до спадкодавця ще і не настав.

На спадкоємців покладається обов'язок повідомити кредиторів спадкодавця про відкриття спадщини, якщо їм відомо про борги спадкодавця. Невиконання спадкоємцями цього обов'язку може дати кредиторам підстави для твердження про те, що вони не знали про відкриття спадщини. Проте спадкоємці вправі доводити, що кредитори із інших джерел дізналися про відкриття спадщини, хоча спадкоємці їх про це і не повідомили.

3. Поряд із шестимісячним строком для пред'явлення кредиторами спадкодавця вимог до спадкоємців, який (строк) відраховується від дня, коли кожний із кредиторів дізнався про відкриття спадщини, встановлений граничний строк для пред'явлення таких вимог. Він дорівнює одному року й обчислюється з дня настання строку вимоги. Цей строк застосовується тоді, коли кредитор не знав і не міг знати про відкриття спадщини.

Стаття 1282. Обов'язок спадкоємців задовольнити вимоги кредитора

1. Спадкоємці зобов'язані задовольнити вимоги кредитора повністю, але в межах вартості майна, одержаного у спадщину. Кожен із спадкоємців зобов'язаний задовольнити вимоги кредитора особисто, у розмірі, який відповідає його частці у спадщині.

2. Вимоги кредитора спадкоємці зобов'язані задовольнити шляхом одноразового платежу, якщо домовленістю між спадкоємцями та кредитором інше не встановлено.

У разі відмови від одноразового платежу суд за позовом кредитора накладає стягнення на майно, яке було передане спадкоємцям у натурі.

1. Граничний розмір вимог кредиторів, які зобов'язаний задовольнити кожний із спадкоємців, дорівнює вартості майна, одержаного кожним із них в порядку спадку-вання. Зобов'язання спадкоємців перед кредиторами спадкодавця не можуть вважатись солідарними. Спадкоємець, який виконав зобов'язання перед кредиторами спадкодавця в межах своєї частки, не несе обов'язків перед кредиторами у разі, якщо інші спадко-ємці не виконали у своїй частці зобов'язання перед кредиторами спадкодавця.

2. На спадкодавця покладається обов'язок виконати зобов'язання перед кожним із кредиторів спадкодавця шляхом одноразового платежу. Зазначення в ч. 2 ст. 1282 ЦК про можливість установа іншого договором між спадкоємцем та кредитором є зайвим, оскільки при цьому діє загальне правило про можливість відступлення в договорі від змісту актів цивільного законодавства (ч. 3 ст. 6 ЦК).

3. Положення абзацу другого ч. 2 ст. 1282 ЦК є вкрай невдалим. Справа в тому, що у разі відмови спадкоємця здійснити одноразовий платіж на користь кредитора кредитор вправі стягнути відповідну грошову суму, звернувшись з позовом до суду. Суд за наявності підстави задовольняє позов, а питання про те, на яке майно звертається стягнення, вирішується Законом «Про виконавче провадження» [100]. Ці правила і застосовуються поряд з положенням, яке формулюється в абзаці другому ч. 2 ст. 1282 ЦК. Було б некоректним із цього положення виводити та застосовувати правило про те, що кредитори спадкодавця не мають права на задоволення своїх вимог до спадкоємців за рахунок іншого майна спадкоємця, якщо отримане спадкоємцем у спадщину майно не збереглося в натурі. Інша справа, що спадкоємець має право доводити, що вартість отриманого ним у спадок майна, яке не збереглося в натурі, є меншою, ніж сума вимог, пред'явлених до нього кредиторами спадкодавця.

Стаття 1283. Охорона спадкового майна

1. Охорона спадкового майна здійснюється в інтересах спадкоємців, відказоодержувачів та кредиторів спадкодавця з метою збереження його до прийняття спадщини спадкоємцями.

2. Нотаріус за місцем відкриття спадщини, а в населених пунктах, де немає нотаріуса, — відповідні органи місцевого самоврядування з власної ініціативи або за заявою спадкоємців вживають заходів щодо охорони спадкового майна.

3. Охорона спадкового майна триває до закінчення строку, встановленого для прийняття спадщини.

4. Витрати на охорону спадкового майна відшкодовуються спадкоємцями відповідно до їхньої частки у спадщині.

1. Охороною спадкового майна забезпечуються інтереси спадкоємців, відказоодержувачів, кредиторів, а також прав органів місцевого самоврядування, що впливають із ст. 1277 ЦК. Метою охорони є збереження спадкового майна.

2. Обов'язок вжиття заходів щодо охорони спадкового майна покладається на нотаріусів за місцем відкриття спадщини. У населених пунктах, де немає нотаріусів, ці обов'язки несуть органи місцевого самоврядування. Нотаріус, органи місцевого самоврядування вживають заходів щодо охорони спадкового майна за заявою спадкоємців або з власної ініціативи.

Заходи щодо охорони спадкового майна нотаріус, орган місцевого самоврядування вживають безпосередньо або шляхом доручення нотаріусам або посадовим особам виконкомів місцевих рад за місцезнаходженням спадкового майна. Нотаріуси і посадові особи, яким дані такі доручення, повідомляють нотаріуса за місцем відкриття спадщини про вжиті заходи щодо охорони спадкового майна (ст. 60 Закону «Про нотаріат» [57]).

3. З метою охорони спадкового майна проводиться його опис. Опис проводиться за участю заінтересованих осіб, якщо вони того бажають, і не менше як двох свідків. Присутність виконавця заповіту, якщо такий призначений відповідно до ст. 1286 ЦК, є обов'язковою.

4. Відповідно до ч. 3 ст. 1283 ЦК охорона спадкового майна триває до закінчення строку, встановленого для прийняття спадщини. У разі наявності умов для визнання спадщини відумерлою (ч. 5 ст. 1277 ЦК) охорона спадщини здійснюється до визнання її відумерлою, як це передбачено ч. 5 ст. 1277 ЦК.

Стаття 1284. Охорона спадкового майна виконавцем заповіту

1. Якщо спадкування здійснюється не лише за заповітом, а й за законом, виконавець заповіту, якого призначив спадкодавець, вживає заходів щодо охорони всієї спадщини.

2. Спадкоємці за законом мають право призначити іншу особу, яка вживатиме заходів щодо охорони частини спадщини, що спадкується за законом.

1. Охорона спадкового майна у ст. 1284 ЦК розуміється широко і включає до себе як управління, так і зберігання.

2. Якщо спадкодавець призначив виконавця заповіту, останній здійснює охорону спадкового майна. У разі коли спадкування здійснюється не тільки за заповітом, а й за законом, спадкоємці за законом вправі призначити іншу (ніж виконавець заповіту) особу, яка буде вживати заходів щодо охорони майна, що спадкується за законом.

Стаття 1285. Управління спадщиною

1. Якщо у складі спадщини є майно, яке потребує утримання, догляду, вчинення інших фактичних чи юридичних дій для підтримання його в належному стані, нотаріус, а в населених пунктах, де немає нотаріуса, — відповідний орган

місцевого

самоврядування, у разі відсутності спадкоємців або виконавця заповіту укладають договір на управління спадщиною з іншою особою.

2. Особа, яка управляє спадщиною, має право на вчинення будь-яких необхідних дій, спрямованих на збереження спадщини до з'явлення спадкоємців або до прийняття спадщини.

3. Особа, яка управляє спадщиною, має право на плату за виконання своїх повноважень.

1. Договір на управління спадщиною укладається нотаріусом (органом місцевого самоврядування — за відсутності в даному населеному пункті нотаріуса) з управителем за відсутності спадкоємців або виконавця заповіту. Цей договір припиняється (він укладається під скасувальною умовою) у разі надходження до нотаріуса за місцем відкриття спадщини заяви про прийняття спадщини.